

Impacte dels grups de recerca en la producció científica

Elisabet Tubau
Vicedegana de Postgrau i Recerca
Facultat de Psicologia. Universitat de Barcelona

El coneixement científic, com a coneixement comunicable, obert a la crítica i susceptible d'ésser modificat d'acord a noves evidències, és clarament un producte social. No obstant, l'activitat de recerca ha estat, fins fa pocs anys, un treball realitzat de forma individual en la major part. De fet, tradicionalment s'ha considerat que l'avanç científic es devia a l'esforç i genialitat d'investigadors solitaris. Si la genialitat o capacitat d'innovar és conseqüència del treball individual, quin és el paper del grup de recerca? Fins a quin punt el grup potencia el talent de cadascun dels seus membres? En definitiva, és el grup de recerca una estructura adequada per a facilitar la recerca de qualitat?

Segons dades d'un estudi recent¹, la recerca en grup no solament incrementa la producció científica (nombre de publicacions i patents) sinó també la quantitat de cites rebudes per part d'altres autors (nombre de cites externes). Si considerem el nombre de cites externes un dels indicadors de qualitat, llavors podríem concloure que el treball en grup té un impacte positiu tant en la quantitat com en la qualitat de la recerca. L'impacte del grup varia però entre els diferents àmbits de coneixement, sent especialment significatiu en l'àmbit de les ciències experimentals i enginyeria, moderat en l'àmbit de les ciències socials i en les patents, i pràcticament inexistent en les àrees d'arts i humanitats.

Es cert que cada cop més l'activitat de recerca requereix una col·laboració contínua i fluïda tant a nivell intern, entre investigadors d'un mateix àmbit, com entre investigadors de diferents disciplines. En aquest sentit, el grup de recerca ofereix als investigadors un espai de suport i col·laboració estable, a banda de les col·laboracions puntuals les quals segueixen sent tant o més importants. A més de potenciar les sinèrgies i el repartiment de tasques entre els investigadors, el grup possibilita que la recerca sigui avaluada de forma més continua, mitjançant, per exemple, l'organització de reunions periòdiques.

Coincidint amb aquest estudi, les dades globals de producció científica de la Facultat de Psicologia de la Universitat de Barcelona mostren que el nombre d'articles publicats en revistes indexades ISI i, especialment el factor d'impacte, incrementen a mesura que es consoliden més grups a les diferents convocatòries de suport als grups de recerca de l'AGAUR. El nombre de projectes de recerca en convocatòries competitives també s'ha vist incrementat, especialment en convocatòries europees.

---

¹ Wuchty, S., Jones, B. F. & Uzzi, B. (2007). The Increasing Dominance of Teams in Production of Knowledge. *Scienceexpress*, 12 April 2007 / Page 1 / 10.1126/science.1136099

Si considerem que l'increment en nombre de grups reflecteix un canvi en l'organització de la recerca: de línies bàsicament individuals a línies coordinades dins un grup, podríem concloure que efectivament el grup de recerca és una estructura eficaç per a promoure la quantitat i la qualitat de la producció científica. No obstant, cal tenir en compte que l'increment en el nombre de grups consolidats coincideix, al menys en el cas de la facultat de Psicologia, amb la incorporació de personal amb dedicació exclusiva a la recerca (investigadors dels programes ICREA, Ramon y Cajal i Juan de la Cierva), fet que ens portaria a matisar la conclusió anterior. Es a dir, a banda dels canvis en alguns dels mètodes de treball que pot implicar el fet de pertànyer a un grup, la incorporació de personal dedicat exclusivament a la recerca és un altre factor molt important per a la millora de la producció científica.

El microcosmos de la recerca en Psicologia reproduïx la tendència observada en l'estudi citat anteriorment (Wutchy et al, 2007). Aparentment l'impacte del grup és major en les àrees més properes a la neurociència i psicologia experimental que en els àmbits de la psicologia social i educativa. Les dades, però, també reflecteixen la influència d'altres factors, a banda del treball en equip. Els grups més propers a les neurociències incorporen la majoria d'investigadors a temps complet i les revistes on publiquen els resultats de les seves recerques solen tenir factors d'impacte superiors. No és objecte d'aquesta comunicació analitzar les causes d'aquestes diferències, anàlisi que requeriria l'estudi en profunditat de diversos factors. No obstant, les dades comentades poden suggerir punts de reflexió sobre el paper dels grups de recerca en la producció científica.

Bàsicament, les dades analitzades suggereixen que el grup de recerca és un factor rellevant per a la incorporació d'investigadors, per a l'accés a projectes de recerca de més ampli abast i per a la millora de la producció científica, tal com reflecteixen els actuals indicadors d'impacte. Es possible que els beneficis de la recerca en el si d'un grup es deguin, almenys en part, al fet de facilitar que el coneixement tingui un caràcter social, és a dir, comunicable i obert a la crítica, ja des de les seves fases inicials. Cal però preguntar-nos si la pressió per la comunicació gairebé immediata (dins i fora del grup) impedeix el desenvolupament de coneixement més sòlid. Malauradament la majoria d'indicadors d'impacte són mesures de difusió a curt termini més que de permanència o solidesa del coneixement. Sense aquesta mesura és difícil respondre si el grup és realment l'estructura adequada per a impulsar la genialitat i, en definitiva, la recerca de qualitat.